

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

“ _____ ” _____ 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**2.2.1.2 НП Психолого-педагогічні основи навчання
у початковій школі (інтегрований курс): української мови:
навчання грамоти**

спеціальність 8.01010201 «Початкова освіта»
Педагогічний інститут

Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови: навчання грамоти: роб. навч. прогр. [для студ. спеціальності 8.01010201 «Початкова освіта»] / уклад. М.Д. Осколова. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 34 с.

Розробник:

Осколова Мар'яна Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від 03 вересня 2014 року

Завідувач кафедри початкової освіти та
методик гуманітарних дисциплін
С.М. Мартиненко

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи
М.А. Машовець

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	7
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Психолого-педагогічні основи розвитку мовленнєвої діяльності.</i>	9
<i>Змістовий модуль II. Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти .</i> .12	12
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психолого-педагогічні основи української мови».	16
V. Плани семінарських занять.	17
VI. Завдання для самостійної роботи.	20
Карта самостійної роботи студента	23
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект).	24
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.	26
IX. Методи навчання.	29
X. Методичне забезпечення курсу	29
XI. Питання до екзамену.	30
XII. Рекомендована література.	33
Основана	33
Додаткова	33

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови: навчання грамоти» є нормативним документом КУ імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін на основі освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс) української мови: навчання грамоти», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Однією з необхідних умов організації навчального процесу за кредитно-модульною системою є наявність робочої програми з означеної дисципліни, виконаної за модульно-рейтинговими засадами і доведеної до відома викладачів та студентів.

Метою викладання дисципліни є:

- поглиблення і узагальнення знань про наукові концепції, дидактико-методичні поняття, методи та технології сучасного уроку навчання грамоти;
- надання допомоги студентам у процесі оволодіння професійною компетентністю, формування особистості майбутнього учителя, який зорієнтований не на передачу знань, а на особистісний розвиток дитини і потреби сучасної школи.
- забезпечення інтеграції дидактичного і методичного компонентів підготовки вчителя початкових класів у навчальному процесі педагогічного ВНЗ.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є:

- створення умов для повноцінної реалізації та самореалізації потенційних професійних можливостей студента;
- оволодіння новітніми технологіями з навчальної дисципліни;
- озброєння діагностичним інструментарієм методики вивчення готовності дитини до школи;
- усвідомлення практичної значущості теоретичних знань для творчої педагогічної діяльності вчителя;
- поглиблення і узагальнення умінь моделювання навчально-виховного процесу уроків читання і письма;
- оволодіння різними формами роботи у навчально-виховному процесі.

Основним результатом даного курсу є формування у студентів навчально-пізнавальної культури, самостійної творчої діяльності.

Названа дисципліна є основоположною професійного становлення

студентів, наукового осмислення ними основних положень методики викладання української мови в початкових класах. Курси психолого-педагогічних циклів спрямовані на реалізацію конструктивно-аналітичної функції дисципліни, на поповнення теоретико-методичних знань студентів, вироблення професійних компетентностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- психолого-педагогічні, дидактико-методичні засади навчання грамоти;
- структуру компонентів готовності дитини до навчання у школі (морфогенетичну, інтелектуальну, соціальну);
- види мовних ігор в період навчання грамоти;
- психологічні особливості першокласників (мовлення, мислення, сприймання, увага, уява);
- нові педагогічні технології, форми і методи навчання та виховання школяра.

вміти:

- правильно діагностувати і прогнозувати педагогічний процес, навчальні та розвивальні можливості змісту освіти;
- визначати домінуючі завдання, цілі під час відбору змісту діяльності учнів;
- підбирати зміст, методи та засоби педагогічного процесу в оптимальному поєднанні;
- здійснювати індивідуальний підхід в процесі учіння першокласника;
- організувати професійну діяльність на уроці навчання грамоти, яка передбачає: постановку доцільної та раціональної мети і завдань навчання; мотивацію спільної діяльності вчителя і учня, планування, діагностування, прогнозування, стимулювання навчання дитини;
- володіти навичками, правильного, красивого, грамотного читання і письма.

Знання та вміння одержані під час вивчення даної навчальної дисципліни, будуть використані студентами у процесі самостійної та індивідуальної роботи, спрямованої на оволодіння іншими навчальними дисциплінами.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни – 72 год., із них – 28 год. аудиторних (12 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота), 40 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль. Підсумковий вид контролю – екзамен.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предметом курсу є формування професійних компетентностей вчителя початкових класів.

«Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови: навчання грамоти» – це дисципліна, яка поглиблює знання студентів про психологічні та педагогічні основи викладання української мови, допомагає учителеві раціоналізувати педагогічний процес так, щоб досягти високої успішності учнів з навчання грамоти. Означений курс реалізується через систему лекцій, семінарських, педагогічну практику студентів та систему індивідуальних і самостійних робіт.

На лекціях повідомляються основні психолого-педагогічні, теоретичні положення методики навчання грамоти з опорою на результати нових наукових досліджень, а також на передовий педагогічний досвід учителів.

На семінарських заняттях студенти вчаться виконувати різноманітні методичні завдання, працювати з методичною та іншою професійною літературою. На цих заняттях обговорюються реферати, самостійні роботи студентів, домашні і творчі завдання, досягнення передових учителів початкових класів.

На семінарських заняттях студенти оволодівають необхідними вміннями, які пов'язані з підготовкою і проведенням уроків, здійснюється аналіз змодельованих конспектів уроків, підбраного навчального змісту. Лекції та інші види занять обладнані наочними та електронними посібниками.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 3 Змістові модулі – 2 Загальний обсяг годин – 72 год.	Шифр та назва напрямку: 0101 «Педагогічна освіта» Шифр та назва спеціальності: 8.01010201 «Початкова освіта» Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»	Нормативна Семестр: 9 Аудиторні заняття: 28 год. Із них: лекції: 12 год. семінарські: 12 год. індивідуальна робота: 4 год. самостійна робота: 40 год. Модульний контроль: 4 Вид підсумкового контролю: екзамен 36 год.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль № 1

Психолого-педагогічні основи навчання грамоти

№	Назва теми	Разом	К-сть навчальних годин					
			ауд.	лекц.	сем.	інд.	срс	МКР
1	Психолого-педагогічні основи розвитку мовлення першокласників (діалогічного і монологічного) на новому змісті Букваря (за авт. Захарійчук М. Д, Науменко В. О.)	6	2	2	-	-	4	-
2	Види роботи з розвитку діалогічного і монологічного мовлення першокласників на новому змісті Букваря (за авт. Захарійчук М. Д, Науменко В. О.)	6	2	-	2	2	2	-
3	Дидактичні можливості розворотів підручників «Українська мова» (авт. М. Д. Захарійчук) та «Читанка» (авт. В.О. Науменко) (післябукварна частина) у роботі над текстом	6	2	2	-	-	4	-
4	Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно рольові, мовні та мовленнєві ігри	6	2	-	2	-	4	-
5	Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти	12	6	2	2	-	6	2
Разом:		36	14	6	6	2	20	2

Змістовий модуль № 2

Педагогічні технології на уроках навчання грамоти

№	Назва теми	Разом	К-сть навчальних годин					
			ауд.	лекц.	сем.	інд.	срс	МКР
1	Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти як пропедевтика до вивчення курсу «Літературне читання»	7	2	2	-	-	5	-
2	Диференційовані форми роботи на уроках навчання грамоти	4	2	2	-	-	2	-

3	Випереджувальні, розвивальні, групові, особистісно-орієнтовані технології навчання грамоти	4	2	-	2	-	2	-
4	Моделювання структури уроків читання і письма із використанням мультимедійної системи	8	2	-	2	2	4	-
5	Інтеграція навчального змісту Букваря (авт. Захарійчук М. Д., Науменко В. О.) як педагогічна технологія	5	2	2	-	-	3	-
6	Моделювання інтегрованих уроків читання і письма післябукварного періоду	8	2	-	2	-	4	2
Разом:		36	14	6	6	2	20	2
Разом за навчальним планом:		72	28	12	12	4	40	4

III. ПРОГРАМА

«Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс) української мови: навчання грамоти»

Змістовий модуль № 1

Психолого-педагогічні основи навчання грамоти

Лекція 1.1. Психолого-педагогічні основи розвитку мовлення першокласників (діалогічного і монологічного) на основі змісту Букваря (за авт. Захарійчук М. Д., Науменко В. О.)

Основні поняття з теми: компетентність, комунікативна компетентність, мовленнєва змістова лінія, соціокультурна змістова лінія, мовлення; мовленнєва діяльність; діалогічне мовлення; види діалогічного мовлення; монологічне мовлення; якості мовлення; зв'язне мовлення.

Основна мета курсу української мови полягає у формуванні ключової комунікативної компетентності школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) у процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань.

Діяльність – це сукупність дій, об'єднаних спільними потребами, мотивами. На думку багатьох дослідників, джерелом усіх видів мовленнєвої діяльності є комунікативно-пізнавальна потреба. Ця потреба стає внутрішнім мотивом діяльності. На думку І.О. Зимньої «мовленнєва діяльність є процес активної, цілеспрямованої, опосередкованої мовою та обумовленої партнером спілкування взаємодії людей між собою (один з одним)».

У психологічній науці були створені передумови для теоретичного обґрунтування нового підходу до розвитку мовлення. У працях П. П. Блонського, Л. С. Виготського, Л. В. Занкова, П. І. Зінченка, О. О. Леонтьєва, С. Л. Рубінштейна було розроблено загальну теорію діяльності і теорію мисленнєво-мовленнєвої діяльності зокрема. Видатний лінгвіст Л. В. Щерба виділив три аспекти складного феномена, який він сам називає «мовні явища». Перший аспект складають процеси говоріння. Другий – це мовна система або власне мова, визначається словником і граматиною. Третій аспект – мовний матеріал.

Умови успішного формування мовленнєвих умінь і навичок визначає М. Р. Львов, серед яких основою вважає потребу спілкування або комунікації, оскільки вона визначає мотивацію мовлення, викликає в дітей інтерес і бажання про щось розповісти, дає можливість висловитись. Він підкреслював нерозривний взаємозв'язок між мовою та мовленнєвою діяльністю учнів.

Мовленнєва діяльність як процес взаємодії людей реалізується такими її видами як слухання, говоріння, читання, письмо, що є вимогами державної програми. Види мовленнєвої діяльності мають багато спільного і в той же час відрізняються.

Основні психологічні параметри і характеристики видів мовленнєвої

діяльності.

Термін зв'язне мовлення вживається у трьох значеннях. Під зв'язним мовленням (монологічним) мовленням слід розуміти процес, діяльність мовця, слухача, послідовний виклад або сприймання думок, знань однією особою. Зв'язним мовленням називають також продукт цієї діяльності – текст (висловлювання), характерними ознаками якого є смислова та структурна єдність (взаємозв'язок окремих його частин).

Зв'язне мовлення – це і розділ методичної науки, що ставить своїм завданням учити дітей розуміти, відтворювати і будувати висловлювання з огляду на мету, умови спілкування, дотримуючись норм літературної мови.

Основна література: 1, 2, 3, 5.

Додаткова література: 1, 2, 4, 5, 7.

Семінарське заняття 1.1. Види роботи з розвитку діалогічного і монологічного мовлення першокласників на новому змісті Букваря

Лекція 1.2. Дидактичні можливості розворотів підручників «Українська мова» (авт. М. Д. Захарійчук) та «Читанка» (авт. В.О. Науменко) (післябукварна частина) у роботі над текстом

Основні поняття: післябукварний період; інтеграція змісту; тематичні засади; навчальний зміст; урок читання; урок письма.

Післябукварний період навчання грамоти починається з 1 квітня і забезпечується підручниками «Українська мова» (авт. М.Д. Захарійчук) та «Читанка» та зошитом з читання до підручника «Читанка» (авт. В.О. Науменко). Навчальний зміст зазначених підручників зінтегрований між собою та з риторикою. Зміст «Читанки» розв'язує завдання формування навички читання й літературного розвитку першокласників, готує дитину до читання і повноцінного сприймання різножанрових художніх творів у 2 класі. Коло читання становлять літературні твори, опрацювання яких формує початкові уявлення про сучасну дитячу літературу, розкриває картину образів світу через словесно-художні засоби з врахуванням психологічних особливостей першокласників.

У зошиті до читанки на змісті поданого для читання твору розроблені завдання на формування правильності, усвідомленості, виразності читання. Завдання побудовані в цікавій формі та розділені на дві групи: одні виконуються на етапі перед читанням тексту, а інші – для визначення досягнень.

Навчальний зміст «Української мови» для першокласників спрямований на закріплення вивчених простих орфограм і готує першокласника до роботи з відповідним підручником у другому класі. У структурі уроку наявні вправи та завдання до них, які носять творчий характер. До кожного уроку додається риторичний аспект, що підсилює мовленнєву змістову лінію вивчення рідної мови.

Основна література: 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 7, 9

Семінарське заняття 1.2. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти : сюжетно-рольові, мовні та мовленнєві ігри

Лекція 1.3. Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти

Основні поняття: наочність, роль наочності, види наочності, вимоги до наочності, ілюстративний матеріал, види ілюстративного матеріалу, функції ілюстративного матеріалу, віночки предметів.

Питання наочності як принципу навчання і засобу розвитку учнів змістовно розглядаються у психолого-педагогічній літературі. Дослідження пов'язані з методикою використання наочного матеріалу, його ролі у засвоєнні знань і розвитку учнів першого класу на уроках навчання грамоти належать Я. А. Коменському, К. Д. Ушинському, Ю. К. Бабанському, М. С. Вашуленко, Н. Ф. Скрипченко та іншим.

Застосування наочних методів навчання обумовлено дидактичним принципом наочності, який отримав своє існування ще у «Великій дидактиці» Я. А. Коменського. Він писав: «... нехай буде для учнів золотим правилом : усе, що тільки можливо віддати для сприйняття відчуттями, а саме: побачене – для сприйняття зором, почуте – слухом,...».

Питанню використання наочності на *уроках навчання грамоти* присвячували свої праці такі педагоги і психологи як, Л. Виготський, Я.А. Коменський, Й.Г. Песталоцці, К.Д. Ушинський, М.І. Дорошенко, Л. Занков, Н. Менчинська, С. Рубінштейн, Г. Костюк та інші.

Таким чином, **наочність** – важливий принцип навчання у початкових класах, який був визнаний у педагогічній теорії та практиці. Він диктується, як психологічними особливостями дітей молодшого шкільного віку, так і усім комплексом навчально-виховних задач на уроці.

Одним із видів наочності є ілюстративний матеріал шкільних підручників, який складають, в основному, предметні та сюжетні малюнки. Функції ілюстративного матеріалу: просвітницька, інформаційна, розвивальна, пізнавально-освітна, естетична, виховна та мотиваційна.

«Буквар» М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко містить велику кількість ілюстративного матеріалу, який підсилює інформативність уроку, реалістичність, цілісність, пізнавальну цінність теми уроку. Особливістю ілюстративного матеріалу букваря є зображення предметних малюнків на розворотах підручника у вигляді естетично оформленого віночка. Таким чином, малюнки не розкидані по сторінці підручника і не відволікають увагу учнів. У віночку зображені предмети, у назві яких є звук/буква, котра вивчається на уроці.

Основна література: 1, 2, 3, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3,4, 5.

Семінарське заняття 1.3. Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти

Змістовий модуль № 2 Педагогічні технології на уроках навчання грамоти

Лекція 2.1. Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти як пропедевтика до вивчення курсу «Літературне читання»

Основні поняття: технології, педагогічні технології, текст, текстоцентризм, текстоцентричні технології

Уроки української мови забезпечують розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності дитини, таких, як: слухання-розуміння, аудіювання, говоріння, читання, письмо. Найефективніше процес опанування мовлення відбувається під час роботи з текстом. Саме тому основним принципом побудови сучасних підручників з української мови для 1 - 4 класів є текстоцентризм, тобто засвоєння мовних знань і формування мовленнєвих умінь та навичок відбувається на основі роботи з текстами.

Технологія – це сукупність прийомів, які застосовуються в якій-небудь справі, мистецтві, майстерності.

Педагогічна технологія – сукупність психолого-педагогічних установок, які визначають спеціальний набір і компоновання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; вона є організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу.

Педагогічна технологія – це продумана у всіх деталях модель сумісної педагогічної діяльності проектуванню, організації і проведенню навчального процесу із забезпеченням комфортних умов для учнів і вчителя.

У нашому розумінні педагогічна технологія є змістовним узагальненням, вбираючим у себе зміст всіх визначень.

Використання на уроках у початкових класах як дидактичного матеріалу системи текстів відповідної тематики із розробленими до них завданнями забезпечує вивчення української мови на шести рівнях:

- фонетико-фонематичному;
- лексико-семантичному;
- словотворчому;
- морфемному;
- морфологічному;
- синтаксичному.

Текстоцентричний підхід уможливорює внутрішньо предметні зв'язки з лексикою та фразеологією, допомагає розкрити зміст прислів'їв і приказок, збагатити мовлення учня цими засобами. Тексти також дозволяють реалізувати між предметні зв'язки, сприяють інтеграції мови з навчальним змістом математики, природознавства, образотворчого мистецтва, трудового навчання, основ здоров'я тощо. Крім цього, текстоцентризм покладено в основу вивчення курсу «Українська мова» в основній і старшій школі, тому організація роботи за цим принципом на уроках мови в початкових класах сприятиме забезпеченню перспективності освіти.

Тексти є зразком усного і писемного зв'язного мовлення. Вони сприяють засвоєнню мовних та мовленнєвих знань, становленню мовленнєвих здібностей; формуванню уміння правильно інтонувати висловлювання, будувати діалоги та монологи, відтворювати чужі й створювати власні висловлювання; активізації пізнавальної діяльності учнів тощо.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 3, 6, 7.

Семінарське заняття 2.1. Випереджувальні, розвивальні, групові, особистісно-орієнтовані навчання грамоти.

Лекція 2.2. Диференційоване навчання на уроках читання і письма у першому класі

Основні поняття: диференціація, диференційоване навчання, критерії диференціації, диференційовані види роботи

Існують різні аспекти щодо дослідження диференціації як наукової категорії: біологічний, філософський, соціологічний, психологічний та інші.

Логіко-семантичний аналіз поняття «диференціація» було зроблено на основі вивчення статей словників та енциклопедій. Слово «диференціація» походить від латинського *differentia*, що означає різницю, відмінність. Поняття «диференціація» визначається при цьому як: 1) розділення, розтин, розшарування цілого на різні частини, форми, сходи; 2) виникнення в організмі (або окремій його ділянці) у процесі розвитку морфологічних і функціональних відмінностей.

У філософському аспекті диференціацію поділяють на структурну (наявність певної структури системи) і функціональну (процес розширення функцій окремих елементів). Теорію диференціації було започатковано в кінці XIX століття англійським філософом Г. Спенсером, який проголосив її загальним законом еволюції матерії від простого до складного.

У психологічному аспекті диференціація – це різниця як між індивідуально-психологічними особливостями особистостей, так і між їх групами.

Аналізуючи різні аспекти розгляду поняття в словниках і енциклопедіях, можна зробити висновки, що диференціація – це:

- по-перше, наявність відмінностей окремих груп цілого (структурна диференціація);
- по-друге, процес розділення цілого на типологічні групи за певною ознакою (функціональна диференціація).

Найбільш широким визначенням поняття «диференціація» є таке: диференціація – урахування індивідуальних особливостей учнів у тій формі, коли учні групуються на основі певних особливостей для окремого навчання.

Диференційований підхід більшість дослідників (Ю. Бабанський, В. Іванов, А. Кірсанов та інші) відносять до способу організації навчальної роботи. Диференційоване навчання – це розрізнення діяльності тих, хто навчається за такими мотиваційними позиціями особистості, як «можу» і «хочу».

Отже, індивідуалізація і диференціація – дві сторони одного й того ж процесу, що спрямований на збереження, врахування і розвиток особистих якостей кожного учня. Вони є взаємопов'язані, взаємообумовлені і водночас самостійні процеси формування і розвитку учня. Сучасна тенденція в розкритті сутності диференціації навчання полягає в тому, що диференціацію навчання розуміють як систему, яка лежить в основі навчально-виховного процесу, тобто є організаційно-методичним принципом побудови сучасної школи і спрямована на реалізацію індивідуального підходу в навчанні.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 3, 5, 7, 10.

Семінарське заняття 2.2. Моделювання структури уроків читання і письма із використанням ситуативних ігор та мультимедійної системи

Лекція 2.3. Інтеграція навчального змісту Букваря (Захарійчук М. Д., Науменко В. О.) як педагогічна технологія

Основні поняття: інтеграція, види інтеграції, напрями інтеграції, методичні принципи інтеграції, цілі інтеграції

Поняття «інтеграція» – це процес пристосування і об'єднання розрізнених елементів в єдине ціле при умові їх цільової та функціональної однотипності.

В перекладі з латинської «інтеграція» означає «відтворення». Виникла інтеграція як явище фундаментальних наук на фоні своєї протилежності – диференціації. Вона заклала основи і необхідність інтеграції

Історичний шлях розвитку інтеграції поділяється на 2 періоди:

1. Виділення категорії «інтеграція» з науки і філософії.

В середині ХХ століття з усіх можливих концепцій видалено такі напрями інтеграції:

- 1) інтеграція на основі праці;
- 2) інтеграція на основі взаємозв'язку загального і спеціального;
- 3) інтеграція на основі мистецтва та культурознавства;
- 4) інтеграція на основі центрів за інтересами;

Інтеграцію було покладено в основу комплексних програм 20-х років. Побудовані на основі широкої міждисциплінарної інтеграції, вони, на жаль, виявилися непродуктивними для навчання й розвитку учнів, бо не давали синтетичних, ґрунтовних знань і вмінь.

У 60-х роках В.О. Сухомлинський проводив «уроки мислення в природі». Це – один з найбільш вдалих прикладів інтеграції різних видів діяльності з однією метою.

Методичними принципами об'єднання предметів є:

1. опора на знання з багатьох предметів;
2. взаємозв'язок в змісті окремих дисциплін;

3. зближення однорідних предметів;
4. розвиток загальних рис для ряду предметів.

Для інтегрування окремих навчальних курсів у початковій школі існують певні цілі. Однією з найвагоміших є необхідність усунути перевантаження дітей скоротити кількість навчальних годин протягом тижня, вилучити їх для предметів розвивально-виховного циклу. Об'єктивною передумовою цього є те, що інтегрований курс зможе вести сам учитель початкових класів, оскільки йому доводиться навчати дітей цих предметів у традиційній ізоляції.

Отже, можливості для змісту інтеграції досить широкі. Щодо кількості уроків інтегрованого змісту однозначної відповіді не може бути. Це залежить від уміння вчителя провести інтегрований урок так, щоб не було перевантаження дітей враженнями, щоб він був не мозаїкою окремих картин, а саме слугував одній меті. Для цього треба завчасно, хоч на півріччя проаналізувати календарні планування і відібрати ті питання з програми, які близькі за змістом або метою використання.

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 5, 7, 8.

Семінарське заняття 2.3. Моделювання інтегрованих уроків читання і письма післябукварного періоду

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання грамоти»

Разом: 108 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год.,

самостійна робота – 40 год., модульний контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I						Змістовий модуль II						
Назва модуля	Психолого-педагогічні основи розвитку мовленнєвої діяльності						Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти						
Лекції	1	2	3	4	5	6	8	9		10	11	14	
Теми лекцій	Психолого-педагогічні основи розвитку мовлення першокласників (діалогічного і монологічного) на новому змісті Букваря (авт. Захарійчук М. Д., Науменко В. О.)		Дидактичні можливості розворотів підручників «Українська мова» (авт. Захарійчук М. Д. та «Читанка» (авт. Науменко В. О.) (післябукварна частина) у роботі над текстом		Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти		Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти як пропедевтика до вивчення класу «Літературне читання».	Диференційовані форми роботи на уроках навчання грамоти			Інтеграція навчального змісту Букваря (авт. Захарійчук М. Д., Науменко В. О.) як педагогічна технологія		Відвідування лекцій. Опрацювання фахових видань. Виконання домашніх завдань
Теми семінарських занять		Виділення розвинутого монологічного мовлення першокласників на новому змісті Букваря (авт. Захарійчук М. Д., Науменко В. О.)		Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно-рольові, мовні та мовленнєві ігри		Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти			Випереджувальні, розвивальні, групові, особистісно-орієнтовані технології навчання грамоти	Моделювання структури уроків читання і письма із використанням мультимедійної системи		Моделювання інтегрованих уроків читання і письма післябукварного періоду	Відвідування семінарських занять. Підготовка виступів на семінарські і практичні заняття. Творча робота. ІНДЗ
Самост. робота	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25 балів						Модульна контрольна робота 2 25 балів						
Кількість балів за модуль	Відвідування лекційних, семінарських занять – 6 б.; семінарські заняття – 30 б.; самостійна робота – 40 б.; модульна контрольна робота – 25 б. Разом: 101 б.						Відвідування лекційних, семінарських занять – 6 б.; семінарські заняття – 30 б.; самостійна робота – 40 б.; модульна контрольна робота – 25 б. ІНДЗ – 30 б.; Разом: 131 б.						Разом 232 б. Коефіцієнт – 3,9 б.
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)												

У. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль І ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Семінарське заняття 1.1.

Тема. Види роботи з розвитку діалогічного і монологічного мовлення першокласників на новому змісті букваря

Мета: формування у студентів конструктивних умінь у процесі моделювання діалогічного мовлення.

План

1. Аналіз видів діалогічного мовлення.
2. Моделювання фрагментів уроків із описом предметів.
3. Моделювання фрагментів уроків із використанням ситуативних ігор.
4. Самостійний підбір видів роботи з розвитку зв'язного мовлення.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання, проаналізуйте групу загальномовленнєвих та мовленнєвих умінь і навичок; застосовуючи ситуативні ігри, варто дотримуватись норм відповідної мовної культури; моделюючи уроки, варто використовувати алгоритми, різноманітні зорові опорні схеми, таблиці, символи.

Основна література: 1, 2, 3, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 7.

Семінарське заняття 1.2.

Тема. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно рольові, мовні та мовленнєві ігри

Мета: закріпити у студентів знання про ігри та особливості їх використання на уроках навчання грамоти

План

1. Роль гри в організації навчально-виховного процесу у початковій школі.
2. Види ігор: навчально-педагогічна (дидактична), сюжетно-рольова, мовні та мовленнєві ігри, графічні, лексичні, рухові ігри; інтелектуальні ігри.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання семінарського заняття, варто звернути увагу на вікові особливості першокласників з метою підбору ігор саме для школярів шести-, семирічного віку.

Основна література: 1, 2, 3, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 7.

Семінарське заняття 1.3.

Тема. Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти

Мета: розвивати у студентів уміння аналізувати, систематизувати та доцільно використовувати наочність та ілюстративний матеріал підручника на уроках навчання грамоти.

План

1. Роль наочності на уроках навчання грамоти.
2. Вимоги до наочності до уроків навчання грамоти.
3. Аналіз ілюстративного матеріалу «Букваря» (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко).
4. Прийоми роботи з віночками предметних малюнків, які розміщені на сторінках «Букваря» (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко).

Методичні рекомендації: готуючись до семінару студентам варто дослідити питання використання ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти у початковій школі в історичній педагогічній думці; здійснити порівняльну характеристику ілюстративного матеріалу Букварів авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко та М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко на сучасному етапі.

Основна література: 1, 2, 3, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 7.

Змістовий модуль II ТЕКСТОЦЕНТРИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Семінарське заняття 2.1.

Тема. Випереджувальні, розвивальні, групові, особистісно-орієнтовані технології навчання грамоти

Мета: розвивати у студентів конструктивні уміння використовувати різноманітні технології навчання грамоти; формувати відповідні процесуальні уміння.

План

1. Моделювання уроків випереджувального навчання.
2. Моделювання уроків із використанням розвивальних вправ.
3. Моделювання уроків із використанням групових, особистісно-орієнтованих технологій навчання грамоти.

Методичні рекомендації: моделюючи уроки навчання грамоти на яких використовуються випереджувальні, розвивальні, групові, особистісно-орієнтовані технології, варто врахувати пропедевтику мовної та мовленнєвої змістових ліній.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 3, 5, 7.

Семінарське заняття 2.2.

Тема. Моделювання структури уроків читання і письма із використанням мультимедійної системи

Мета: формування у студентів конструктивних умінь у процесі моделювання уроків письма із використанням мультимедійної системи.

План

1. Моделювання уроків читання із використанням мультимедійної системи.
2. Моделювання уроків письма із використанням мультимедійної системи.
3. Підбір видів роботи, в процесі яких доцільно використати Smart-дошку.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання семінарського заняття, доцільно проаналізувати програмові вимоги щодо формування умінь каліграфічного письма; закріпити типи уроків з письма та їхню структуру; проаналізувати педагогічні умови використання новітніх інформаційних технологій на уроках письма. Моделюючи урок читання і письма варто використовувати різноманітні алгоритми, зорові опорні схеми, таблиці, символи.

Основна література: 1, 2, 3, 5, 6.

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 7.

Семінарське заняття 2.3.

Тема. Моделювання інтегрованих уроків читання і письма післябукварного періоду

Мета: формування у студентів процесуальної готовності до проведення уроків у період навчання грамоти на інтегрованих засадах.

План

1. Дидактичні особливості інтегрованих уроків.
2. Аналіз навчального змісту розворотів підручників «Українська мова» (авт. М.Д. Захарійчук) та «Читанка» (авт. В.О. Науменко).
3. Моделювання інтегрованих уроків читання та письма післябукварного періоду.

Методичні рекомендації: виконуючи завдання семінарського заняття, варто звернути увагу на особливості інтегрованих уроків: поєднання блоків знань з різних предметів, передумови для різнобічного розгляду певного об'єкта, поняття, явища; забезпечення наочно-дидактичним матеріалом.

Основна література: 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова література: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Тема 1. Психолого-педагогічні основи розвитку мовлення першокласників (діалогічного і монологічного) на новому змісті Букваря (авт. Захарійчук М. Д, Науменко В. О.) (4 год.)

1. Зробити підбірку статей (від 5 шт.) з науково-педагогічної літератури з даної теми та написати анотації до кожної з них.
2. Ознайомитись із роботою Гудзик І. П. Аудіювання українською мовою: посіб. / І. П. Гудзик. – К. : Педагогічна думка, 2003. – 144 с. і створити конспект основних засобів активізації мовленнєвої діяльності.
3. Створити таблицю видів діалогічного мовлення.

Тема 2. Види роботи з розвитку діалогічного і монологічного мовлення першокласників на новому змісті Букваря (авт. Захарійчук М. Д, Науменко В. О.) (2 год.)

1. Дібрати види роботи із розвитку діалогічного мовлення.
2. Опрацювати правила культури спілкування, скласти пам'ятку для учнів під рубрикою «Спілкуймося красно».

Тема 3. Дидактичні можливості розворотів підручників «Українська мова» (авт. Захарійчук М. Д.) та «Читанка» (авт. Науменко В. О.) (післябукварна частина) у роботі над текстом (3 год.)

1. Визначити виховний аспект текстового матеріалу підручників «Українська мова» та «Читанка» (післябукварна частина).
2. Зробити порівняльний аналіз підручників «Українська мова» та «Читанка» (післябукварна частина) (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко) та «Післябуквар» (авт. М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко).

Тема 4. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно рольові, мовні та мовленнєві ігри (4 год.)

1. На основі опрацьованої літератури розкрити види ситуативних ігор, структуру дидактичних ігор. (Курач Л., Прищепка О. Ситуативні ролі – позитивний фактор розвитку діалогічного мовлення учнів початкових класів / Л. Курач, О. Прищепка // Поч. шк. - №10. – 2005. – С. 30-33.).
2. Змодельювати урок навчання грамоти із використанням мовних та мовленнєвих ігор.

Тема 5. Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти (6 год.)

На основі одержаних знань з I модуля дисципліни самостійно:

1. Створити зразки наочності, які використовуються в добукварний період на уроках читання.
2. Створити зразки наочності, які використовуються в букварний період на уроках письма.
3. Створити зразки наочності які використовуються в післябукварному періоді.
4. Проаналізувати ілюстративний матеріал підручників «Буквар» (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко) та «Буквар» (авт. М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко) та систематизувати його відповідно до тематики.
5. Зробити порівняльний аналіз ілюстративного матеріалу підручників «Буквар» (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко) та «Буквар» (авт. М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко).

Змістовий модуль II

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Тема 1. Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти як пропедевтика до вивчення курсу «Літературне читання» (5 год.)

1. Опрацювати статтю М. Д. Захарійчук «Текстоцентричний підхід до навчання української мови» (Захарійчук М. Д. Текстоцентричний підхід до навчання української мови / М.Д. Захарійчук // Учитель початкової школи. 2013 – №4. – С. 9 - 13.)
2. Зробити порівняльний аналіз текстів, які розміщені на сторінках «Букваря» (авт. М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко) та «Букваря» (авт. М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко), визначити їх тематику.

Тема 2. Диференційовані форми роботи на уроках навчання грамоти

2. Дібрати тексти, які доцільно використовувати для створення малюнкових текстів за сторінками «Букваря» (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко).
3. Створити зразки малюнкових текстів.

Тема 3. Випереджувальні, розвивальні, групові, особистісно-орієнтовані технології навчання грамоти. (2 год.)

1. Розробити систему вправ, які забезпечують випереджувальне навчання
2. Розробити систему розвивальних вправ
3. Змодельовати уроки із використанням особистісно-орієнтованих технологій навчання грамоти.

Тема 4. Моделювання структури уроків читання і письма із використанням мультимедійної системи (4 год.)

1. Дібрати види роботи, у процесі яких можна використовувати Smart-дошку, на основі опрацьованої роботи (Сопитер Д. Дети и компьютеры: Настольная книга для родителей / Д. Сопитер. – М. : Бинои, 1996. – 112 с.).
2. Розробити структуру уроків читання і письма із використанням мультимедійної системи (за змістом Букваря авт.. Захарійчук М. Д., Науменко В. О.)

Тема 5. Інтеграція навчального змісту Букваря (авт. Захарійчук М. Д., Науменко В. О.) як педагогічна технологія (3 год.)

1. Визначити інтеграційні можливості текстового матеріалу підручників «Букваря», «Українська мова» та «Читанка» (післябукварна частина).
2. Зробити порівняльний аналіз підручників «Букваря» (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко), «Українська мова» та «Читанка» (післябукварна частина) (авт. М.Д. Захарійчук, В.О. Науменко) та «Післябуквар» (авт. М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко).

Тема 6. Моделювання інтегрованих уроків читання і письма післябукварного періоду (4 год.)

1. Розробити план-конспект інтегрованого уроку навчання грамоти післябукварного періоду.
2. Скласти перелік тем предметів з якими можна здійснювати інтеграцію з уроками читання в період навчання грамоти.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ			
Тема 1. Психолого-педагогічні основи розвитку мовлення першокласників (діалогічного і монологічного) на новому змісті Букваря (авт. Захарійчук М. Д, Науменко В. О.)	Співбесіда	3	
Тема 2. Види роботи з розвитку діалогічного і монологічного мовлення першокласників на новому змісті Букваря (авт. Захарійчук М. Д, Науменко В. О.)	Співбесіда	8	
Тема 3. Дидактичні можливості розворотів підручників «Українська мова» (авт. Захарійчук М. Д.) та «Читанка» (авт. Науменко В. О.) (післябукварна частина) у роботі над текстом	Індивідуальне заняття	4	
Тема 4. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти, сюжетно рольові, мовні та мовленнєві ігри	Співбесіда	7	
Тема 5. Роль ілюстративного матеріалу на уроках навчання грамоти	Співбесіда	18	
Усього за I модулем 20 год.	<i>Балів за I модуль:</i>	40	
Змістовий модуль II ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ			
Тема 1. Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти як пропедевтика до вивчення курсу «Літературне читання»	Співбесіда	6	
Тема 2. Диференційовані форми роботи на уроках навчання грамоти	Співбесіда	7	
Тема 3. Випереджувальні, розвивальні, групові, особистісно-орієнтовані технології навчання грамоти	Співбесіда	5	
Тема 4. Моделювання структури уроків читання і письма із використанням мультимедійної системи	Індивідуальне заняття	6	
Тема 5. Інтеграція навчального змісту Букваря (авт. Захарійчук М. Д., Науменко В. О) як педагогічна технологія	Співбесіда	6	
Тема 6. Моделювання інтегрованих уроків читання і письма післябукварного періоду	Співбесіда	10	
Усього за II модулем 20 год.	<i>Балів за II модуль:</i>	40	
<i>Разом: 40 год.</i>	<i>Разом балів:</i>	80	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу з навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання грамоти».

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Психолого-педагогічні основи навчання грамоти» – це вид навчально-методичної творчої роботи спеціаліста, яка містить результати навчальної, пошукової та творчої роботи і відображає певний рівень сформованості професійних компетентностей.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична, практична і пошукова робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять, а також є результатом самостійного пошуку, яка охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- Створення навчально-дидактичного комплекту до уроків навчання грамоти на основі узагальнення наукових досягнень та ППД (30 балів).

Критерії оцінювання ІНДЗ

(індивідуальні завдання виконані у вигляді розробки уроків та навчально-методичного дослідження оцінюються за відповідними критеріями)

з/п	Критерії оцінювання роботи	Бали
1	Розуміння , мети, завдань роботи;	2
2	Відповідність змісту ІНДЗ завданням.	5
3	Творчий підхід у процесі підбору дидактичного змісту	5
4	Використання новітніх технологій	5
5	Підбір матеріалів ППД	3
6	Збереження принципу науковості	3
7	Доцільне використання ігор та ігрових ситуацій	3
8	Якісне технічне виконання робіт	2
10	Своєчасність подання звітних матеріалів	2
	Разом	30

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

(індивідуальні завдання виконані у вигляді розробки уроків та навчально-методичного дослідження оцінюються за відповідною шкалою)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	30-25	Відмінно
Достатній	25-20	Добре
Середній	20-15	Задовільно
Низький	менше 15	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення спеціалістів із дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання грамоти» оцінюється за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (5-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1.- 8.3.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1	Відвідування лекцій, семінарських занять	12
2	Робота на семінарських заняттях	60
3	Модульні контрольні роботи	50
4	Самостійна робота	80
5	ІНДЗ	30
Разом		232
Екзамен		40

$$232 : 60 = 3,9 \text{ (коефіцієнт)}$$

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.2.

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в повному обсязі, вміння творчо виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у процесі розробки уроків, підборі навчального змісту, використанні новітніх технологій.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, якісне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, проявляє творчий підхід у процесі моделювання уроків, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань, однак у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; наявні суттєві помилки у виконанні практичних завдань, зокрема, моделюванні уроків, разом з тим студент спроможний усунути недоліки при допомозі викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної

дисципліни.

У процесі оцінювання навчальних досягнень спеціалісти застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, комбінована) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи, моделювання фрагментів та цілісних уроків, виготовлення наочних посібників.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Опорні конспекти лекцій
2. Навчальні посібники
3. Робоча навчальна програма
4. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів
5. Засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю)
6. Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс) української мови: навчання грамоти»
7. Відеозаписи уроків
8. Набір дидактичного матеріалу для проведення практичних занять

ХІ. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Особливості мовлення шестилітнього першокласника.
2. Види мовлення. Методика розвитку монологічного мовлення.
3. Типи діалогічного мовлення. Засоби розвитку діалогічного мовлення.
4. Якості усвідомленого читання. Їх характеристика.
5. Види робіт, які сприяють розвитку усвідомленого читання. Методика роботи із малюнковими текстами.
6. Психолого-педагогічні основи формування усвідомленого списування.
7. Фізіологічні та гігієнічні основи усвідомленого списування.
8. Види підготовчих вправ до письма. Методика проведення пальчикових вправ.
9. Ігрова діяльність на уроках навчання грамоти.
10. Методика проведення мовних ігор.
11. Методика проведення мовленнєвих ігор.
12. Методика проведення сюжетно-рольових ігор.
13. Аналіз навчального змісту уроків читання.
14. Аналіз навчального змісту уроків письма.
15. Диференційовані підходи у процесі навчання грамоти.
16. Функції педагогічної гри.
17. Робота над словом на новому змісті Букваря.
18. Риторичний аспект навчання грамоти на новому змісті «Української мови. 1 клас».
19. Розвиток мовленнєвої діяльності (букварний період).
20. Структура та зміст програми з навчання грамоти.
21. Аналіз завдань змістових ліній програм з навчання грамоти.
22. Аналіз загальнонавчальних умінь і навичок, які формуються в період грамоти.
23. Аналіз програмових вимог навчання грамоти (добукварний, букварний та післябукварний період).
24. Розвиток мовленнєвої діяльності першокласників. (Добукварний, букварний та післябукварний).
25. Формування і розвиток умінь читати (добукварний, букварний та післябукварний період) (програмові вимоги).
26. Формування і розвиток умінь письма (програмові вимоги добукварний, букварний та післябукварний періоду).
27. Робота з текстом у добукварний період
28. Основні періоди навчання грамоти. Аналіз завдань добукварного періоду на новому навчальному змісті.
29. Основні періоди навчання грамоти. Аналіз завдань букварного періоду на новому навчальному змісті.
30. Основні періоди навчання грамоти. Аналіз завдань післябукварного періоду на новому навчальному змісті.
31. Ознайомлення із поняттям «звук», «злиття». Умовне позначення звуків.
32. Систематичний підхід до моделювання слів.

33. Графічні види роботи у добукварний період навчання грамоти.
34. Прийоми звукового аналізу.
35. Прийоми формування і розвитку фонетичного слуху першокласника.
36. Прийоми синтезу (за сторінками) нового «Букваря».
37. Види роботи на сторінках нового «Букваря».
38. Особливості структури і методики уроків добукварного періоду (урок читання).
39. Методика роботи над предметним малюнком (добукварний період).
40. Методика роботи над сюжетним малюнком. Складання тексту (добукварний період).
41. Характеристика дидактичного матеріалу, засобів унаочнення уроків добукварного періоду. Методика їх використання.
42. Особливості структури і методики уроків добукварного періоду (урок письма).
43. Аналіток-синтетичні види діяльності в добукварний період.
44. Розвиток умінь здійснення мовних аналізів (добукварний, букварний періоди).
45. Етапи букварного періоду. Особливості першого етапу.
46. Аналіз змісту розворотів нового Букваря (добукварний період).
47. Аналіз змісту розворотів нового Букваря (букварний період).
48. Аналіз змісту розворотів «Українська мова. 1 клас» (авт. М.Д. Захарійчук) та «Читанка. 1 клас» (авт. В.О. Науменко) (післябукварний період).
49. Види аналітико-синтетичних вправ на другому етапі букварного періоду. Методика їхнього проведення.
50. Визначення теми та мети уроків навчання грамоти (добукварний, букварний та післябукварний період).
51. Аналіз основних структурних елементів комбінованого уроку навчання грамоти.
52. Методика проведення звуко-буквеного розбору.
53. Структура і методика уроків на вивчення букви, яка позначає голосний звук.
54. Структура і методика уроків на вивчення букви, яка позначає приголосні звуки [П і П'].
55. Особливості методики і структури уроків на вивчення букви я. Звуко-буквені співставлення.
56. Особливості методики і структури уроків на вивчення букви ю. Звуко-буквені співставлення.
57. Особливості методики і структури уроків на вивчення букви є. Звуко-буквені співставлення.
58. Особливості методик і структури уроків на вивчення букви ї. Звуко-буквені співставлення.
59. Особливості методики і структури уроків на вивчення апострофа.
60. Особливості методики і структури уроків на вивчення м'якого знака.
61. Особливості методики і структури уроків на вивчення буквосполучення [дз], [дз']. Звуко-буквені співставлення.

62. Інтеграція на уроках навчання грамоти.
63. Прийоми роботи над текстом. Види читання.
64. Підготовчі види роботи до сприймання тексту.
65. Методика читання тексту. Види читання, які використовуються з метою закріплення.
66. Методика роботи над засвоєнням тексту.
67. Особливості уроків української мови післябукварного періоду.
68. Текстоцентричні технології на уроках навчання грамоти.
69. Методика пропедевтичного вивчення частин мови та їх граматичних ознак.

До підсумкового контролю входять питання, а також тести – 30 варіантів по 5 завдань.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вашуленко М. С. Буквар : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К. : Освіта, 2012. – 152 с.
2. Захарійчук М. Д. Буквар : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко. – К. : Грамота, 2012. – 176 с.
3. Захарійчук М. Д. Українська мова. 1 клас : післябукварна частина : навч. посіб. / М. Д. Захарійчук. – К. : Грамота, 2012.
4. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
5. Навчальні програми для загальноосвітніх закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. К. : Видавничий дім «Освіта». – 2012. – 392 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник для студентів пед. фак. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.

Додаткова

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. / М. С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.
2. Захарійчук М. Д. Зошит з письма. №1, № 2 / М. Д. Захарійчук. – К. : Грамота, 2012.
3. Захарійчук М. Д. Книжка для вчителя. Методика роботи за «Букварем» / Захарійчук М. Д., Науменко В. О.: метод. Посібник / М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко. – К. : Грамота, 2012. – 240 с.
4. Захарійчук М. Д. Навчання грамоти: читання, робота з дитячою книгою (авторські уроки М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко) / М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко // Початкова освіта. – 2012. – № 9. – С.2-93.
5. Захарійчук М. Д. Особливості навчального змісту нового «Букваря» (автори М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко) / М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко // Початкова освіта. – 2012. – № 33 – 34. – С. 2-6.
6. Захарійчук М. Д. Текстоцентричний підхід до навчання української мови / М. Д. Захарійчук // Учитель початкової школи. – 2013. – № 4. – С.9-13.
7. Методика викладання української мови : навч. посібник / С. І. Дорошенко, М. С. Вашуленко, О. І. Мельничайко та ін.; За ред. С. І. Дорошенка. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Вища шк., 1992. – 398 с.
8. Моргун В.Ф. Психологічні чинники розвитку мислення особистості в умовах інтегрованого навчання // Технології інтеграції змісту освіти / за ред. В.Р. Ільченко. – Полтава: НМЦ ІЗО, 2002. – Вип. 1. – С.102 – 116.
9. Науменко В. О. Книжка для вчителя. Орієнтовний зміст інтегрованих уроків з Читання та Української мови в післябукварний період.: метод. Посібник / В. О. Науменко, М. Д. Захарійчук,. – К. : Грамота, 2012. – 240 с.
10. Ганул О. Диференціація навчання (з досвіду роботи) / О. Ганул // Початкова школа. – 2000. – № 10. – С. 24 - 27.